

ЧАСТИНОМОВНА КОНЦЕПЦІЯ У ПІКАРДІЙСЬКИХ ГРАМАТИКАХ

Висвітлюється питання теорії частин мови як окремої галузі мовознавства у пікардійських граматиках. Підкреслюється значення доктрини пікардійських граматистів XVI ст. про ЧМ (початок орієнтування на національну французьку мову й заперечення наслідування античної граматики традиції).

Ключові слова: пікардійські граматики, частинномовна теорія, граматичні акциденції, класифікація частин мови, антична граматична традиція.

Французькі граматики XVI ст. становлять значний інтерес для історії як безпосередні свідчення її еволюції, вони дають нам безцінний теоретичний і практичний матеріал про мову середньофранцузького періоду XIV – XVI ст.

Однією із причин, що викликали появу перших французьких граматик у XVI ст., був процес становлення французької як єдиної національної мови. Другою причиною була боротьба із засиллям латини в науці, літературі та інших галузях культурного і суспільного життя Франції. На думку гуманістів XVI ст. – творців граматичних праць з французької мови, для того, щоб підняти престиж рідної мови, необхідно її вивчати, аналізувати, давати правила та фіксувати їх [13, с.27]. Ускладнювалася ця комплексна проблема значним впливом античної граматики традиції на лінгвістичну науку того періоду, що орієнтувалася переважно на граматику Доната і Присціана, які, зі свого боку, дотримувалися канону Олександрійської граматичної школи [2].

Особливістю граматичних праць XVI ст. є намагання їхніх авторів розглядати класифікацію частин мови (ЧМ) французької мови за аналогією з латинською.

Сім граматистів пікардійського походження (Ш. Бовель, Ж. Дюбуа, Г. Мер'є, Ж. Дю Вес, П. де ла Раме, А. Коші і Ж. Боске) відстоювали франсійську основу французької літературної мови, орієнтуючись на літературно-писемну традицію, що склалася на цій основі, і відповідні граматичні норми. Намагаючись впорядкувати за аналогією парадигми словозміни і синтаксису літературної мови, вони створювали й уточнювали французьку граматичну термінологію.

Метою нашої розвідки є спроба визначення внеску пікардійських граматистів у становленні граматики як самостійної, незалежної від логіки та філософії науки і заперечення наслідування античної граматичної традиції, а також встановлення їх основних засад частинномовної теорії.

На початку XVI ст. французької граматичної традиції ще не існувало, була лише латинська гра-

матика. Власне, у цьому столітті відбувається становлення французької граматики, з'являються численні граматичні твори французькою мовою (за даними К. Демез'єр, більше 100 трактатів, що належали 48 авторам) [8, с.18].

Становлення національної граматичної думки відбувалося внаслідок перебудови античної мовознавчої спадщини. В античності граматику розуміли як широку дисципліну, яка включала питання будови мови, її вживання і критику тексту. Новоевропейська граматика створювалася на основі першої частини античної граматики, яка містила вчення про частини мови (ЧМ) і притаманні їм граматичні категорії. Це позначилося на композиції пікардійських граматик, на прагненні граматистів до переважного розвитку морфологічної та синтаксичної термінології. Пікардійські граматисти розглядають такі граматичні категорії, як артикль, відміна, ознаки роду, показники числа, граматичні ознаки дієслова та ін., прагнучи пов'язати генетично французьку мову не тільки з латинською, але й з грецькою [11].

Перша граматика XVI ст. "*In linguam gallicam isagoge*" – граматика Ж. Дюбуа (Сільвіус) – надрукована 1531 року у Франції. У короткій передмові автор вказує мотиви її написання: "Il est honteux qu'un homme paraisse étranger dans sa langue maternelle: si les hommes diffèrent des animaux par la parole, c'est par la politesse du langage, qu'ils diffèrent entre eux" [10, с.3].

У другій частині своєї граматики Ж. Дюбуа трактує ЧМ. Він нараховує у французькій мові, як у латинській, вісім ЧМ: ім'я, займенник, дієслово, прислівник, дієприкметник, сполучник, прийменник і вигук. Прикметник об'єднаний з іменником, а всі детермінанти, зокрема й артикль, зараховані до займенників.

Ж. Дюбуа, як і Ж. Пальсграв, описує кожен ЧМ як джерело певної кількості акциденцій.

Ім'я. Ця ЧМ описана у граматиці з погляду семи акциденцій:

1. Якість поділяє імена на власні (*Socrates*) і загальні (*mécène*).

2. Число – одинина і множина, які різняться однією буквою "s".

3. Рід. За Ж. Дюбуа, французька мова має "майже всюди один і той самий рід, що й латинська мова, і що жіночий рід утворюється за допомогою -e, яку додають до чоловічого роду, коли слово закінчується на приголосний. Наявні й французькі імена, які різняться у роді від своїх латинських еквівалентів: *hic flos – cette fleur; hoc opus –*

cette œuvre; haec aquila – un aigle".

Милозвучне вживання детермінанта "mon" замість "ma" перед жіночим родом з початковим голосним інтерпретується Сільвіусом як вказівка на чоловічий рід, що призводить до помилкового висновку, що деякі іменники "є до певної міри хибним родом" [8, с. 310]. Він наводить як приклад іменники: *une épée – mon épée; une âme – mon âme; une étable – mon étable, etc.*

4. Порівняння, властиве іменам прикметникам. Граматист розрізняє три ступені порівняння: звичайний (*docte*), вищий (*plus docte*) і найвищий (*très docte*) (прикладу Сільвіуса). Варто додати, що граматична форма найвищого ступеня, яку зафіксував свого часу Ж. Пальсграв, ближча до сучасної форми. Цю неправильну форму знайдемо у граматиці Л. Мегре, Ш. Мопе та ін. У граматиці Ж. Дюбуа збереглися латинські форми таких прикметників у вищому ступені, як: *bon, mal, petit* і *grand: melior (meilleur), pieur (pire), mineur (moindre), maior (grandior, grenieur)* [8, с. 306-307].

5. Відміна, яка виражається за допомогою артиклів, утворених сполученням займенників і прикметників [8, с. 311]. Отже, відмінкова парадигма, утворена французькими артиклями, виглядає так:

- cas nominatif: *le maistre, la femme, les femmes;*
- cas génitif: *de (du) maistre, de femme, des femmes;*
- cas datif: *a (au) maistre, a femme, aus femmes;*
- cas accusatif: *le maistre, la femme, les femmes;*
- cas ablatif: *de (du) maistre, a (de) femme, aus (des) femmes;*
- cas vocatif: *o maistre, ô femme, o femmes.*

Автор граматики пояснює граматичне значення артикля і висуває ідею, яка стане пізніше центральною у теорії артикля: цей елемент служить для обмеження й визначення іменника.

6. "Відмінки розрізняються артиклями", пише Ж. Дюбуа. Французькі іменники їх не виражають, оскільки вони мають одне тільки закінчення, але треба їх визначати через відмінювання.

7. Фігура. Ця акциденція дозволяє відрізнити прості слова (*ami*) від складних (*ennemi*).

Ж. Дюбуа здійснює першу лексико-семантичну класифікацію іменників. Він поділяє їх на 13 видів: колективні (*peuple*), відносні (*filis*), неозначені (*qui*), партитивні (*autre*), штучні / подроби (*bonbon*), кількісні (*un, premier*), віддієслівні (*doc-teur*), зменшувальні (*coultel*) та інші.

Недоліки цієї класифікації очевидні, оскільки граматист зараховує до іменників різні одиниці несубстанціонального характеру.

Займенник. Цей клас слів описаний Ж. Дюбуа з погляду семи акциденцій. Йому властиві:

- 1) Якість (означені й неозначені займенники);
- 2) Рід (жіночий і чоловічий);
- 3) Число (однина і множина);
- 4) Фігури (прості і складні форми, типу *c'est, c'est-il*);
- 5) Особа (їх є три);
- 6) Відмінки;

7) Відміна. Він наводить як приклад таку парадигму: у називному – *je*; у родовому – *moi*; у давальному – *me (moi)*; у знахідному – *me (moi)*; в орудному – *à (de) moi*; у формі кличного відмінка – *ô moi*. Ж. Дюбуа говорить здебільшого про особові займенники, до яких додає присвійні прикметники. Що стосується інших займенників, він виокремлює деякі з них, порівнюючи з відповідними латинськими еквівалентами, не встановлюючи різниці між ними.

Дієслово. Ж. Дюбуа вивчає цю частину мови з погляду семи акциденцій:

1. **Якість**, яка вказує на два цілком рівні об'єкти: з одного боку, він позначає дієслівні способи, з іншого – дозволяє визначити дієслівну форму, яка може презентуватися як первинна або похідна. Насправді, важко зрозуміти, який зміст вкладає Ж. Дюбуа у термін "форма", оскільки реально він говорить про дієслівний вид. Ідеться під цією рубрикою про завершені й незавершені дієслівні форми, про інкоативні (*je visite*), побажальні (*avoir fait*), фреквентативні (*chanter, pousser*) дієслова.

Способи автор граматики ідентифікує з латинською мовою, тобто він вирізняє дійсний, наказовий, бажальний, з'єднувальний та інфінітив.

2. **Рід.** Цей термін також двозначний. З одного боку, він примушує пізнати стать дієслівних форм (*écrit – écrite*), з іншого – вказує на дієслівний стан, який може бути активним, пасивним і нейтральним. Активні дієслова, вважає Ж. Дюбуа, діють поза собою, пасивні дієслова утворюються за допомогою дієслова "être" і дієприкметника; нейтральні дієслова мають в собі повне значення і не вказують ні дію іншого на нас, ні нашу дію на іншого. Наприклад: *je respire*.

3. **Число.** У природі французького дієслова їх два – однина (*j'aime*) і множина (*nous aimons*).

4. **Фігура.** Дієслова можуть бути простими і складними.

5. **Час.** Ж. Дюбуа ідентифікує французькі дієслівні часи з латинськими часами. "Час для нас, – пише автор, – існує у тій же кількості, що і для латинян, але не однакою для всіх способів" [8, с. 333]. Отже, він виокремлює для дійсного способу три часи d'infectum: *présent (j'aime)*, *prétérit imparfait (j'aimais)*, *futur inachevé (j'aimerai)* і три часи deperfectum: *prétérit accompli (j'aimai)*, *prétérit plus-que-parfait (j'avais aimé)*, *le futur parfait (j'aurai aimé)*. *Le passé composé (prétérit parfait)* розглядає як перифрастичну форму притеріта.

6. **Особа.** Дієслово їх має три.

7. **Дієвідміни.** Розрізняє чотири типи дієвідмін: I – er; II – oir; III – re; IV – ir.

Вивчення дієслова завершується повторенням, де автор подає моделі відмінювання дієслів у всіх часах і способах, особливо неправильних дієслів.

Розділ про *прислівник* включає довгий комен-

тований перелік прислівників місця, часу, заперечення, ствердження, порівняння, сумніву і т. ін. Прислівник має три акциденції: значення, порівняння і фігури.

Вивчення значення прислівників у граматиці дуже скрупульозне. Автор розрізняє більше двадцяти груп слів, які різняться своїми значеннями і вживаннями. Він аналізує, наприклад, значення прислівників місця (*d'ichi, parla*), часу (*maintenant, jadis*), презентації (*vois chi, vois la*), якості (*bellement, abundamment*), кількості (*bien, beaucoup*), порівняння (*mais, plus*) і багатьох інших. Часто до прислівників він додає прийменники, які їх супроводжують, утворюючи прислівникові перифрази (*en aultre, vers ou, par ou, de devant*) тощо.

Порівняння прислівників, як і прикметників (poms adjectifs), має три ступені: звичайний (*doctement*), вищий (*plus doctement*) і найвищий (*très doctement*). Наводить як виняток утворення ступенів порівняння для прислівників: *plus, moins, mieux*.

Третя акциденція прислівників, тобто фігура, дозволяє класифікувати їх на прості та складні форми (*heri / hier; devant-hier*).

У розділах, присвячених чотирьом наступним ЧМ, Ж. Дюбуа намагається знайти відповідники латинських термінів, оскільки його метою було укладення граматики, яка була б найменш віддаленою від латинської мови.

Діеприкметник мав рід, відмінок, час, значення, число, фігуру. Існують шість відмінків, які різняться артиклями, активна і пасивна форми, число – однина і множина, фігура – прості і складні діеприкметники.

Сполучники поділяються на з'єднувальні (*et*), роз'єднувальні (*aut / ou*) й пояснювальні (*certe / certes*), наводиться список латинських сполучників з їхніми французькими відповідниками (*saltema / à tout le moins, quoique / aussi*, etc).

Прийменник: подано список з коментарями і

основні вживані прийменники (*ad / a; de retro / derrière, post / puis*).

Вугук виражає почуття: біль (*aie*), плач (ридання) (*hélas*), захоплення (*hoe, o mon Dieu*, etc.).

ГраMATика Ж. Дюбуа є граMATикою латино-французькою. Автор постійно порівнює одну мову з іншою, щоб довести спорідненість цих мов.

Заслуга праці Ж. Дюбуа полягає в тому, що він закладав основи етимологічного вчення. Його граMATика є етимологічною граMATикою. «Саме так, вважає Ф. Брюно, треба її розуміти та розцінювати» [5, с.135].

З цього приводу Ф. Брюно зауважує: “La grammaire de Dubois n'est pas une grammaire française: c'est une grammaire latino-française, ce qui ne veut dire ni grammaire du français rédigée en latin, ni grammaire simultanée du latin et du français, mais, si je comprends bien, grammaire du français rapportée au latin (...) Il cherche dans le latin le type d'où le français est sorti et dont il doit toujours se rapprocher” [6, с. 135].

ГраMATика Антуана Кові (Grammatica Gallica, 1570) вирізняє дев'ять частин мови: артикль, ім'я, займенник, дієслово, дієприкметник, прийменник, прислівник, сполучник і вигук.

Артикль: двох родів (чоловічий і жіночий), відмінюється. Подається таблиця відмінювання, де наводяться артикли у прямих відмінках, вказується їхнє місце (після дієслів у наказовому способі), їхнє вказівне значення і вживання (перед прислівником).

Ім'я: включає іменник і прикметник. Прикметник може бути вжитий субстантивно, а іменник – ад'єктивно. Чотири роди: чоловічий, жіночий, спільний і двоїна. У граматиці вміщено правила утворення жіночого роду, ступенів порівняння прикметників. Відмінки: їхнє значення вказано артиклями, прийменниками і структурою дискурсу.

Відмінювання:

		Masc.	Fém.
Singular	Nom. et acc.	prince	princesse
	Génitif	de prince	de princesse
	Datif	à prince	à princesse
Pluriel	Nom. et acc.	Masc. princes	Fém. princesses
	Génitif	de princes	de princesses
	Datif	à princes	à princesses

Займенник. Рід: три – чоловічий, жіночий, спільний, але *cela* і *ceci* визначаються як нейтральні (середні).

Фігура: займенники прості і складні. Відмінювання: називний, родовий, давальний, знахідний.

Відмінювання:

EGO	Singular	Pluriel
Nominatif	ie ou moy	nous
Génitif	de moy	de nous
Datif	me, moy, à moy	nous, à nous
Accusatif	me, moy	

Розрізняє: відносні та присвійні займенники.

Дієслово: особові і безособові. Два роди дієслів: актив і пасив. Число і особа ті самі, що й у латинян. Способи: дійсний, наказовий, оптатив (бажальний спосіб), субжонктив та інфінітив. Дійсний спосіб має шість часів. Імператив має тільки один час; цей спосіб слугує наказом і захистом, супроводжений *ne*. Субжонктив запозичує свої часи з дійсного та бажального способів. Інфінітив має два часи: теперішній і минулий.

Характеризує часи: теперішній, минулий, майбутній. Минулий ділиться на *imparfait*, *défini*, *parfait* і *plus-que-parfait*. *Présent* і *futur* можуть бути об'єднані: *je fay demain un banquet, je vous viendray maintenant voir*.

А. Коші у своїй граматиці розглядає питання допоміжних дієслів *avoir* і *être* і нагадує, що вчені неодностайні щодо цієї проблеми. Кожне із дієслів має три значення: власне значення, допоміжне значення й безособове вживання, як в: *il y a longtemps* та *il est besoin d'y mettre ordre*.

Усі дієслова автор граматики поділяє на чотири дієвідміни: перша – дієслова, що в інфінітиві закінчуються на *-er*, як-от: *aimer*, крім дієслова *aller*, яке вважає аномальним. Друга дієвідміна включає дієслова, що в інфінітиві закінчуються на *-ir*, наприклад: *bâtir*. Потім іде парадигма цього дієслова, за якою відмінюються *punir, jouir, meurir (mûrir), nourrir, meurtrir, bondir, fléchir, fouir, veillir, jeunir, partir* (у значенні *diviser*), *sortir* (у значенні *pouvoir*), дієслова кольорів і розмірів, а також дієслово *occire*, яке, до речі, не має форм множини у теперішньому часі. А. Коші перелічує дієслова, які по-різному утворюють теперішній час: *cueillir, faillir, saillir, s'orguillir, offrir, souffrir, hair, bouillir* та ін. До третьої дієвідміни входять дієслова на *-oir* або *-oire*: *je croy, nous croyons, je croyois, nous croyons*, але *je recevois, nous recevions, je creu, nous creumes*, парадигма *croire* та ін.

Оскільки дієслова *pouvoir* і *vouloir* часто вживані, А. Коші подає їхнє детальне відмінювання і зауважує, що поряд з *je voulusse* трапляються іноді *je vouldisse*. До четвертої дієвідміни належать дієслова на *-re*, але слід розрізняти між дієсловами на *-re* "чисті" і ті, в яких передує приголосний. Прикладом, вибраним для чистого закінчення, є дієслово *dire*; до цієї групи дієслів додають дієслова на *-aire*, як-от *plaire, taire*, минулий час закінчується на *-eu*: *je pleu, je teu*, поза правилом подано дієслово *faire*.

Подаються у цій граматиці окремі випадки: *vaincre, je vainc, ils vainquent, je vainquis; moudre*

ou moudre, sondre, clorre, courir, maïstre, païstre та ін. Окремо розглядаються безособові дієслова.

Дієприкметник буває подвійним: активним і пасивним. Активний закінчується на *-ant*. Подає утворення *le gérondif*.

Невідмінювані частини мови: прийменник, прислівник, сполучник і вигук. *Прийменники* у французькій мові численні; автор говорить про найважливіші прості і складні, оскільки їхнє вживання різне. Деякі дієприслівники іноді відіграють роль прийменників: *touchant, durant, tenant, joignant*. Детально описує вживання прийменника *à*, подає значення прийменників *de, en, es*.

Прислівник ставить після прийменника, тому що прийменник, який не узгоджується у відмінку, скорочується до прислівників. Уникає пояснення змісту прислівників, подає їх за категоріями: прислівники місця, часу (два великі класи), якості, інтенсивності, кількості, порівняння та ін.

Сполучник формує зв'язки між словами і висловлюваннями: з'єднувальні: *et, aussi*; роз'єднувальні: *ou, ne, ny*; один умовний сполучник: *si*; причинний: *car, parce que*; обмежувальні: *sinon, si ce n'est*; протиставні: *mais, toutefois* etc.

Вигук відрізняється від прислівників, але А. Коші вважає, що їх варто об'єднати. Підкреслює важливість інтонації для розрізнення вигуків. Наприклад, *ha* виражає засмучення, але може також виражати гнів або повторений сміх: *ha ha ha...* Не завжди подає переклад латинською, оскільки це переважніше вивчення матеріалу. Є у граматиці коротенький трактат із синтаксису.

Як бачимо, А. Коші розглядає дев'ять частин мови, виокремлюючи артикль як окрему ЧМ і де-що видозмінює порядок ЧМ порівняно з Ж. Дюбуа. Окремо розглядає відмінювані ЧМ: (артикль, ім'я, займенник, дієслово і дієприкметник і невідмінювані: (прийменник, прислівник, сполучник і вигук).

Жан Боске (*Elements ou institution*, 1586) у своїй граматиці вирізняє: іменник, займенник, дієслово, дієприкметник (*les parties d'oraison*); не розглядає невідмінюваних ЧМ.

Ім'я: іменник + прикметник; аналізує ступені порівняння, число (однина і множина), рід (чоловічий, жіночий і спільний) і відмінки. Відмінювання, яке калькує латинську мову, представлено за допомогою прийменників: род.: *de*, дав.: *à*.

Займенник. ЧМ, яку використовують замість іменника і яка позначає деяку особу, поділяється на чотири види: вказівні, відносні, присвійні і зворотні, і відмінює за таким зразком:

Nominatif	je ou moy
Génitif	de moy
Datif	à moy
Accusatif	moy ou me

Дієслово: розрізняє особове і безособове дієслово, подає правила, які пояснюють, що слід розуміти під дійсним, наказовим, бажальним способами та інфінітивом; є чотири дієвідміни, три роди (стани): активний, пасивний і середній "qui n'est actif ne passif comme: je cours", два числа: однина і множина, шість часів: présent, passé-imparfait, premier passé-parfait "qui se peut dire indéfini", second passé-parfait "qui se peut dire indéfini", second passé-parfait: j'ayent en du; le passé – plus-que-parfait et le futur, і три особи: перша, друга і третя.

Інфінітив першої дієвідміни закінчується на –er: *aimer*; другої – на –ir ou –ire: *ouïr, lire*; третьої – на –oir ou –oire: *concevoir, toïre*; четвертої – на –re: *respondre*.

Потім ідуть правила утворення індикатива різних дієвідмін, починаючи з інфінітива. Зауважимо, що автор детально зупиняється на вимові дифтонгів у закінченнях дієслівних форм.

Завершує опис дієслова зразками відмінюван-ня усіх дієвідмін.

Дієприкметник бере свій початок від "participet", від імені бере рід, число, відмінок і фігуру; від дієслова – час, значення, фігуру і число.

Додамо, що Ж. Боске протиставляє чотири відмінювані ЧМ чотирьом невідмінюваним (прислівник, сполучник, вигук та прийменник), але не аналізує їх, лише робить деякі зауваження щодо заперечних часток.

Останні сторінки граматики присвячені визначенню просодії, етимології та синтаксису.

Грамматика П'єра де ля Раме (*Grammatica* - 1572). Традиційний виклад ЧМ: ім'я, займенник, дієслово, дієприкметник, прислівник, вигук. Етимологія включає вивчення букв, складів, а починаючи з розділу 8 розглядає акциденції: число, рід, порівняння. Не говорячи про ЧМ, у своєму дослідженні він наголошує на такому порядку: ім'я, займенник, дієслово, дієприкметник, прислівник, сполучник. Ми фіксуємо шість ЧМ, як і у виданні 1562 р. Дві ЧМ, яких бракує: (прийменник та вигук) коротко викладає у тому самому розділі, що і прислівник, оскільки вони є словами "без числа". Якщо звернутися до грецької та латинської граматики, то побачимо ту ж саму тенденцію: латинська і грецька граматики присвячують певні розділи вивченню імені, дієслова, дієприкметника, прислівника та сполучника. Потім іде синтаксис.

Ім'я включає іменник і прикметник (не розділяє їх); розрізняє чоловічий і жіночий роди, для прикметників вирізняє ступені порівняння (le positif і le comparatif з plus і moins і le superlatif – з très: plus ou moins sage; très sage).

У своїй граматиці П'єр де ля Раме виокремлює десять видів *займенників*: démonstratif, relatif,

possessif, réitératif та ін.

У розділі про *дієслово* характеризує часи і особи.

Дієприкметник має чотири відміни.

Прислівник є словом без числа, яке додається до іншого слова, існують прислівники кількості або якості.

Вигуки також можна розглядати як прислівники.

Прийменники порівнює з прислівниками часу, місця, як-от: à, entre, outre, sous, sur, derrière, par, pour, près...

Сполучники є словами без числа, за допомогою яких з'єднуються ЧМ.

З усіх пікардійських граматистів Рамус, без жодного сумніву, вважається найбільшим новатором. Він вільно відходить від латини, щоб створити граматику, задуману в новому дусі й освітлену філософським задумом.

Ми розглянули більш детально чотири пікардійські граматики, а в невеличких граматиках Г. Мер'є, дю Веса та Ш. де Бовеля подано список слів і представлено моделі без теоретичного аналізу ЧМ. Примітно, що кожний граматист розглядав прикметник в іменній системі разом з іменником. У цих граматиках залишаються не вирішеними питання про утворення множини прикметників та іменників, місце прикметника та його узгодження з іменником, вивчення дієслова, вживання часів дієслова та ін. Пікардійські граматисти виокремили від чотирьох до дев'яти ЧМ, розмежовували відмінювані та невідмінювані ЧМ.

У кінці XVI ст. було багато надто складних теорій щодо вживання займенників. Справжня природа займенника залишається ще в тіні. На жаль, усі граматисти цього століття не розуміли походження мови, не збагнули сутності невідмінюваних ЧМ, вони створили, наприклад, складні прийменники, які могли існувати тільки в їхній уяві, такі як: *vis-à-vis de*, що походять від *visage à visage*. Намагаючись списати латинську граматику, вони дали назву прийменникові, поєднавши два прийменники, артикль та іменник, оскільки це точний переклад латинського прийменника.

Як ми мали змогу переконатися, зміст праць і спосіб, в який кожен із граматистів намагається використати внесок древніх, а також від нього звільнитися, показує, наскільки ці новатори залежні від їхньої культурної спадщини.

Проблеми синтаксису ЧМ у середньо французький період знаходилися у стадії зародження. Можна припустити, що немає підстав для виокремлення пікардійської граматичної школи як особливого напрямку французької граматичної думки XVI ст.

І все ж ми вважаємо, що доктрина пікардійських граматистів XVI ст. про ЧМ мала велике значення, оскільки вони починають орієнтуватися

на національну французьку мову й заперечувати наслідування античної граматичної традиції.

Література

1. История лингвистических учений. Позднее Средневековье. – СПб: Наука, 1991. – 265с.
2. Оленич Р.М. Прісціан і антична грамати́ка / Р.М. Оленич. – Львів: вид-во Львів. ун-ту, 1973. – 213 с.
3. Bosquet J. Elemens ou institutions de la langue françoise / J. Bosquet. – Mons, 1586.
4. Bovelles de Ch. Liber de differtia. / Ch. de Bovelles, Parisiis : Ex officina Roberti Stephani, M.D. XXXIII, 1533. – 197 p.
5. Brunot F. Histoire de la langue Française dès origines à 1900. T.1. De l'époque latine à la Renaissance / F. Brunot. – Paris, 1905. – 547 p.
6. Brunot F. Histoire de la langue Française dès origines à 1900. T.2, Le seizième siècle / F. Brunot. – Paris: Librairie Colin, 1906. – 504 p.
7. Cauchie A. Grammatica gallica / Antoine Cauchie. Basileae : Regius, 1570. – 230 p.
8. Demaizière C. La grammaire française au XVI-e siècle: Les grammairiens picards / C. Demaizière. – P: Didier Eudition, 1983, T I. – 433 p.
9. Dubois J. In linguam Gallicam Isagoge, una cum eiusdem grammatica Latino-gallica / J. Dubois. – Parisiis, 1531. – 159 p.
10. Livet Ch. L. La grammaire française et les grammairiens du XVI-e siècle / Ch. Livet. – Paris: Didier et C^{ee} Libraires, 1859 – 536 p.
11. Loiseau Arthur. Etude historique et philologique sur Jean Pillot et sur les doctrines grammaticales du XVI-e siècle / A. Loiseau. – Paris: Ernest Thorin. – 144 p.
12. Ramus P. [Ramée Pierre de La] Grammatica / Petrus Ramus [Piérre de La Ramée]. – Parisiis : apud Andream Wechelum, 1572. – 63 p.
13. Rickard P. La langue française au XVI-e siècle. Etude suivie de textes / P. Rickard. – Cambridge, 1968. – 368 p.
14. Swiggers P. Histoire de la pensée linguistique / P. Swiggers. – Paris: Presses Universitaires de France, 1997. – 312 p.

Освещается вопрос теории ЧР как отдельного раздела языкознания в пикардийских грамматиках. Подчеркивается значение пикардийских грамматистов XVI в. о ЧР (начало ориентирования на национальный французский язык и отрицание наследования античной грамматической традиции).

Ключевые слова: пикардийские грамматика, частиречная теория, грамматические акциденции, классификация частей речи, античная грамматическая традиция.

The attention is paid to the issues of the Parts of Speech Theory as a separate branch of Linguistics in Picard Grammars. The doctrine of Picard grammarians of the 16th century was of a great significance, because they started orienting themselves towards national French language and denied the imitation of Antique grammatical traditions.

Key words: Picard grammarians, Parts of Speech Theory, grammatical accidencies, classification of the parts of speech, Antique grammatical tradition.